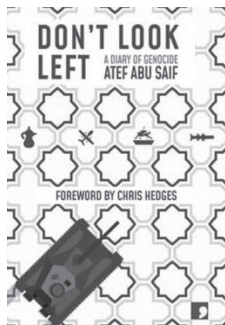

Bokhjørnet

Atef Abu Saif:

Don't look left. A diary of genocide
London: Comma Press, 2023, 280 s.
Forord av Chris Hedges.

Av Tore Linné Eriksen

Redaksjonsmedlem og bokredaktør i *Gnist*.

Dagligliv, okkupasjon og folkemord i Palestina

Ettersom Israel har stengt mange journalister, forfattere og fotografer ute fra Gaza, i tillegg til å ha drept mange av dem med palestinsk opprinnelse, er det viktig å løfte fram grundig dokumentasjon og øyevitneskildringer fra innsida. Få er bedre rusta til å fortelle oss om krigens virkninger enn Atef Abu Saif, som både er en betydelig skjønnlitterær forfatter og kulturminister i de palestinske «sjølstyremyndighetene» (PA) i Ramallah. Han er fra Gaza, født i flyktningleir av en familie som ble tvunget dit som et resultat av *Nakba*, og med tallrike slektninger som er drept, lemlestet eller fått sine

bosteder rasert. Det er dette, og ikke innslag av fred eller «pauser» som er normaltilstanden for palestinerne, som han sjøl uttrykker det. Og han legger til: Jeg er født under en krig (1973) og kommer nok til å dø i en.

Saif kom tilbake til sitt Gaza med en 15 år gammel sønn i forkant av det israelske angrepet, og bestemte seg raskt for å bidra med detaljerte dagboksnotedtegnelser. Dermed har vi fått en nær og detaljert gjennomgang av brutalitet, angrep mot skoler og sjukehus og folkemordspreget forakt for palestinsk sivilbefolkning. Boka dekker de første 85 dagene, og vil nok bli stående som et av de sterkeste vitnesbyrdene om systematiske forbrytelser mot menneskeheten, som bare har kunnet fortsette med sterk støtte fra USA og andre vestlige land.

Marte Heian-Engdal:

Et Gaza-liv. Familien, flukten og det tapte landet

Oslo: Kagge Forlag, 2024, 381 s.

Gaza, som er på størrelse med Mjøsa, er kjent som verdens største friluftsfengsel. Her er to millioner omgitt av høye murer og utsatt for okkupasjonsmaktas overvåkning og vold. I dag er det mer på sin plass å tale om et slaktehus og et åsted for folkemord. Er det da mulig å stille en enkelt familie sentrum når historien skal fortelles? Det er nettopp dette grepet som er valgt når forfatteren lar oss bli kjent med al-Rantisi-familien gjennom fire slektsledd. Tettest kommer vi innpå livet til Mohammad, Khitam og deres fem barn, der vi særlig følger Osman og Asma fra tidlig oppvekst til i dag. Når det gjøres så konkret og nært som i *Et Gaza-liv*, sitter vi igjen med både innsikt og innlevelse, fortalt av en solid historiker som nå

byr på et litterært språk.

Historien tar oss med tilbake både til det osmanske riket før 1917 og det påfølgende britiske koloniherrdømmet. Alt fikk en brå slutt i 1948, da hele familien ble fordrevet sammen med 750–800 00 andre. I oktober fjor ble de gjenværende familiemedlemmene tvunget videre på flukt til Rafah, der det ikke er noe beskyttelse mot raketter, droner, sult, epidemier eller massemorderier. Så langt er de i live, men de er fratatt alt de eier og har, denne gang kanskje også håpet. Noen vil kanskje etterlyse mer overordnede analyser og flerstemmige perspektiver, men det vises til alternativer for dem som vil lese mer.

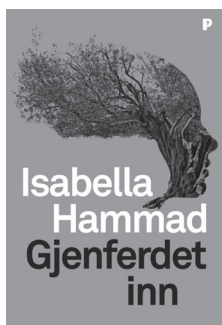
Hanne Lossius og Marthe Valle:

*Håp er det du gjør. Historier fra Palestina
og de greske flyktningleirene.*

Oslo: Forlaget Manifest, 2024, 166 s.

I denne boka møter vi to stemmer som skriver ut fra egne erfaringer i Gaza, på Vestbredden og i greske flyktningleirer gjennom mange år. Hanne Lossius er lege med amputasjons-skader i Gaza som spesialitet, mens Marthe Valle er sjukepleier og musikkterapeut med Vestbredden som virkeområde. Her hjemme er hun også kjent som artist med flere album og mange støttekonserter. Forfatterne har ikke bare praktisk solidaritet som helsearbeidere til felles gjennom mange år, men også politisk aktivisme, innsats for å mobilisere folkeopini-

onen og samle inn midler. Derfor har boka en skarp brodd mot ynkelig norsk flyktning- og asylpolitikk, samtidig som vårt medansvar for Israels krig gjøres tydelig. Men det er også fortellinger om varme, kampvilje og utholdenhet hos lokale kolleger og samarbeidspartnere. Men håpet settes daglig på prøve: Gazas sjukehus raseres, helsepersonell og venner blir drept og medisiner stanses ved grensa. Med deres egne ord: Det viktigste er ikke nødhjelp og smertestillende piller, men at okkupasjon og krig tvinges til opphør og palestinerne får sin frihet.

Isabella Hammad:

Gjenferdet inn

Stavanger: Pelikanen, 2024, 347 s.

Oversatt av Bjørn Alex Herrman

Isabella Hammad, palestiner bosatt i London, debuterte i 2019 med den historiske romanen *Pariseren*, en internasjonal storsuksess som også kom på norsk. I årets bok går hun inn i vår egen tid, der fortellingene kretser rundt flyktninger i Jenin på Vestbredden. Det er her hovedpersonen, en britisk-palestinsk skuespiller, som etter mange omveier blir med i ei lokal oppsetning av Shakespeares *Hamlet*. Vi blir kjent med palestinere som er muslimer, kristne og ateister. De bor også i Israel, i leirer i naboland, på Vestbredden og i europeisk eksil. Spørsmålene er mange: Kan kunst leve i et område som er underlagt okkupasjon og israelske jordokkupanter? Finnes skapende frihet når skuespillerne må gjennom kontrollposter, møter væpnete soldater i gatene eller

blir arrestert uten lov og dom? Etter at scenen ødelegges og okkupasjonsstyrkene griper inn rett før premieren, skjer den ultimate motstandshandlinga: Skuespillet oppføres isteden i skyggen av Muren, i grenselandet til den sonen som Israel fullt ut hersker over.

I dag er *The Freedom Theater* i Jenin, som Isabella Hammad har fått så god hjelp fra, blitt rammet av israelske raketter, panservogner og bulldosere. Flere av lederne er arrestert og en vegg er overmalt med en davidsstjerne. Og det er fra dette teateret Norge nylig har fått besøk av ti skuespillere, som til slutt slapp inn etter at rasistiske UDI blei tvunget til å omgjøre vedtaket. Med denne romanen får vi både innsikt og leseropplevelse.